

กฎหมายล้มละลาย

การบรรยายครั้งที่ ๗

โดย อาจารย์ ดร.กนก จุลมนต์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

วันศุกร์ที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๗

ณ เนติบัณฑิตยสภา

ขั้นตอนการดำเนินคดีล้มละลาย

๑. การยื่นฟ้องหรือยื่นคำร้องขอ (ม.๕,๑๐,๘๒,๘๘)
๒. คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือยกฟ้องหรือยกคำร้องขอ (ม.๑๔,๘๔,๘๘)
๓. วันนัดตรวจคำขอรับชำระหนี้ (ม.๑๐๔-๑๐๖, ๑๐๘)
๔. วันนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก (ม.๓๑, ๓๖)
(พิจารณาคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย) (ม. ๔๕-๖๐)
๕. การนัดไต่สวนลูกหนี้ โดยเปิดเผย (ม.๔๒)
๖. คำพิพากษาให้ล้มละลาย (ม.๖๑)
๗. วิธีการที่จะหลุดพ้นจากการล้มละลาย: ประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย (ม.๖๓) ปลดจากล้มละลาย (ม.๖๗/๑,๗๑, ๘๑/๑) และการยกเลิกการล้มละลาย (ม. ๑๓๕)

- เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการระงับหมายนี้ก่อนล้มละลาย ถือว่าคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้นเป็นอันยกเลิกไปในตัว ลูกหนี้กลับมาเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินและกิจการของตนได้ดังเดิม (๔๕๕๕/๓๖, ๖๐๖๗/๕๘ และ *๖๖๐๒/๖๐*)
- การระงับหมายนี้ไม่ทำให้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้หลุดพ้นไปด้วย ม. ๕๕ เพราะการระงับหมายนี้ไม่ได้ทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไป

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๖๗/๒๕๕๘

- ศ.มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการระนอมหนี้ก่อนล้มละลายของ ล. ๒; ล. ๒ กลับมามีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนเอง
- ต่อมา ล. ๑ กู้ยืมเงิน โดยมี ล. ๒ เป็นผู้ค้ำประกัน ส.ค้ำประกันไม่ต้องห้ามตาม ม. ๒๒ และ ๒๔
- มูลหนี้ตามส.ค้ำ ที่ จก.นำไปฟ้อง ล. ๒ เป็นคดีแพ่งเกิดขึ้นในระหว่างวันที่ศ.มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการระนอมหนี้ของ ล. ๒ ถึงวันที่ศาลพิพากษาให้ ล. ๒ ล้มละลาย ซึ่ง จก.ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในมูลหนี้ตามส.ค้ำประกันดังกล่าวต่อ จพท. ตาม ม. ๖๐ ว.สอง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๖๗/๒๕๕๘ (ต่อ)

- แต่จก. ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อ จพท.
- เมื่อ ล. ๒ ได้รับการปลดจากลี้มละลายตาม ม. ๘๑/๑ วรรคท้าย ประกอบ ม. ๗๗ ซึ่งมีผลให้ ล. ๒ หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ ทั้งเป็นหนี้ที่ไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นตาม ม. ๗๗(๑) และ (๒) ล. ๒ ย่อมหลุดพ้นจากหนี้ตามส. คำประกันที่ จก. นำไปฟ้อง ล. ๒ เป็นคดีแพ่งแล้ว จก. ย่อมไม่มีอำนาจนำหนี้ตามคำพิดังกล่าวมาฟ้อง ล. ๒ เป็นคดีลี้มละลายได้อีก

(ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามใหญ่) วันที่ ๔ มิ.ย. ๒๕๕๘)

๑.๓) การขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายกระทำได้ครั้งเดียว (ม. ๖๑ วรรคหนึ่ง)

ฎ. ๓๖๕๖/๒๕๓๔

การที่ ล. ยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายอีก

- มิได้ยื่นภายในกำหนดเวลาตาม ม. ๔๕
- การยื่นอีกทำให้คดีล้มไม่อาจดำเนินไปโดยรวดเร็วผิดวัตถุประสงค์ตาม ม. ๑๓ และ ๑๕๓ (ปจบ. ม. ๑๕๓ ถูกยกเลิก)
- ทั้งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๘ ว่าด้วยการประนอมหนี้ภายหลังล้มมาใช้กับก่อนล้ม จึงนำ ม. ๖๓ มาใช้ดังที่ ล. อ้างไม่ได้

๒. การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย

- ม. ๖๓ : พรบ.ล้มฯ (ฉ.๑๐) พ.ศ. ๒๕๖๑
- แม้ศาลได้มีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายและให้จำเลยมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนแล้วก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าอำนาจจัดการทรัพย์สินของจพท. จะสิ้นสุดลงโดยสิ้นเชิง เพราะจพท. ยังต้องมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติกร ให้เป็นไปตามข้อตกลงในการประนอมหนี้อยู่ (ฉ. ๔๘๖/๓๖)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๘/๒๕๖๔

คำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายของจำเลยที่ ๒ ที่ขอไถ่ถอนทรัพย์
หลักประกันของผู้ร้องโดยจำเลยที่ ๒ กำหนดราคาไถ่ถอนทรัพย์
หลักประกันเองซึ่งผู้ร้องไม่ยินยอมด้วย จึงเป็นคำขอประนอมหนี้ที่
กระทบสิทธิของผู้ร้องในฐานะเจ้าหนี้มีประกัน อันเป็นคำขอประนอม
หนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้คัดค้านไม่อาจดำเนินการจัดประชุม
เพื่อเสนอให้ที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติเพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้
ภายหลังล้มละลายของจำเลยที่ ๒ ดังกล่าวได้ การจัดประชุมเจ้าหนี้
ครั้งอื่นเมื่อวันที่ ๑๗ ต.ต. ๒๕๖๑ เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้
ภายหลังล้มละลายของจำเลยที่ ๒ ของผู้คัดค้านจึงกระทำโดยมิชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๓๕/๒๕๖๔

การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตาม พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๖๓ นั้น เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาส ให้ลูกหนี้ในคดีล้มละลายที่ได้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายอยู่นั้นได้เสนอทำความตกลงในการชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือโดยวิธีอื่นให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หากที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติพิเศษ ยอมรับคำขอประนอมหนี้และศาลได้เห็นชอบด้วยการประนอมหนี้แล้วจะทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้มาผูกพันในหนี้ตามคำขอประนอมหนี้ ทั้งถ้าศาลเห็นชอบด้วย การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายแล้ว ศาลจะต้องมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายและมีคำสั่งให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตน...

และหากว่าศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอม หนีภายหลังล้มละลาย
แล้ว แต่ต่อมาลูกหนี้อัดฉีดในการชำระหนี้ตามคำขอประนอมหนี ศาลมี
อำนาจสั่งให้ยกเลิกการประนอมหนีและพิพากษาให้ลูกหนี้นี้เป็นบุคคล
ล้มละลายต่อไป เช่นนี้เมื่อลูกหนี้นี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้ว
การเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี้นี้ ย่อมสิ้นสุดลง ลูกหนี้นี้จึงไม่อาจจะขอ
ประนอมหนีภายหลังล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.
๒๔๘๓ มาตรา ๖๓ ได้อีก

(ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามเล็ก) เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕)

การประชุมเจ้าหน้าที่และกรรมการเจ้าหน้าที่

๑. การประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรก ม. ๓๑

- เจ้าหน้าที่จะต้องลงมติไปในทางใดทางหนึ่ง
- ลูกหนี้มิได้ขอประนอมหนี้ เจ้าหน้าที่จะลงมติมิให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายไม่ได้ (๕๕๕/๐๕ (ประชุมใหญ่) และ*๕๖๘๓/๕๘*)
การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้างมากลงมติเช่นนั้น ย่อมเป็นการนอกเหนือไปจากบทบัญญัติใน ม. ๓๑ จึงเป็นการฝ่าฝืนและขัดต่อกฎหมายล้มละลาย ศาลจึงสั่งให้ทำลายมติดังกล่าวได้เมื่อจพท.ร้องและเมื่อสั่งทำลายมติดังกล่าวแล้ว ก็มีผลเท่ากับเจ้าหน้าที่ไม่ลงมติประการใด ศาลย่อมพิพากษาให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายได้ตาม ม. ๖๑

การประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรก

๑. ลูกหนี้ไม่ยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ที่ประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกต้องมีมติขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย →
ม. ๔๒ (ไต่สวนลูกหนี้ โดยเปิดเผย) → ม. ๖๑ (คำพิพากษาให้ล้มละลาย)
๒. ลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย แต่ที่ประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกไม่ยอมรับด้วยมติพิเศษ ถือว่าที่ประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกมีมติขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย → ม. ๔๒ (ไต่สวนลูกหนี้ โดยเปิดเผย) → ม. ๖๑ (คำพิพากษาให้ล้มละลาย)

การประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรก

๓. ลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ที่ประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกยอมรับด้วยมติพิเศษ → ม.๕๑ + ๔๒ ใต้สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย → ม.๕๖ ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ (มาตรา ๔๕ ถึง ๖๐)

การประชุมเจ้าหน้าที่และกรรมการเจ้าหน้าที่ (ต่อ)

๒. การประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งอื่น ม. ๓๒

- จพท.จะต้องกำหนดหัวข้อประชุมให้ชัดเจน มิฉะนั้น มติของที่ประชุมอาจไม่ชอบ (๒๖๓/๐๘, *๕๒๖๓/๕๕* อยู่หน้าถัดไป)

๓. ประธานในการประชุมเจ้าหน้าที่ ม. ๓๓

๔. องค์ประชุมของที่ประชุมเจ้าหน้าที่: ไม่ได้กำหนด (๑๒๘๔/๑๓)

เพราะนิยามของ “มติ” และ “มติพิเศษ” นับเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เข้าประชุม และออกเสียงลงคะแนน

๕. เจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมเจ้าหน้าที่ ม. ๓๔ และ ๓๕

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๒๖๓/๒๕๕๘

การเรียกประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่นเป็นกรณีที่จพท. สอบถามความประสงค์ของเจ้าหนี้ในการดำเนินการแก่ที่ดินพิพาทเพื่อให้การดำเนินคดีล้มละลายสามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยจพท. ได้กำหนดหัวข้อประชุมให้เจ้าหนี้แสดงความประสงค์เกี่ยวกับที่ดินทั้งสองแปลงและระบุเงื่อนไขว่า หากเจ้าหนี้ไม่มาประชุมหรือไม่แสดงตามกำหนดจะถือว่าไม่ประสงค์ดำเนินการแก่ทรัพย์สินดังกล่าวและไม่คัดค้านการที่จพท. จะรายงานขอให้ศาลมีคำสั่งปิดคดี เมื่อถึงกำหนดวันนัดฯ ไม่มีเจ้าหนี้รายใดมาประชุม จึงถือว่าเจ้าหนี้ได้สละสิทธิที่จะดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินพิพาทโดยปริยาย จพท. จึงไม่สามารถดำเนินการใดๆ กับที่ดินพิพาทตามพรบ.ล้มฯ ได้อีกต่อไป... (ดู ม.๑๔๕ (๓))

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๒๖๓/๒๕๕๘ (ต่อ)

กฎหมาย ม.๓๖ ไม่ได้กำหนดว่าให้ จพท.เรียกประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่นภายหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ดังนั้น แม้แต่ภายหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ชั่วคราว หากมีความจำเป็นที่ จพท.จะต้องปรึกษาเกี่ยวกับวิธีที่จะจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ จพท.ก็เรียกประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่นได้ ดังนั้น การประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่นตามม. ๓๒ อาจกระทำก่อนมีการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกตามม.๓๑ ก็ได้

การประชุมเจ้าหน้าที่และกรรมการเจ้าหน้าที่ (ต่อ)

๖. ศาลอาจจะมีคำสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติตามมติที่ประชุมเจ้าหน้าที่

ม. ๓๖ “การทำลายมติ”

ม. ๓๖ ให้อำนาจจพท.เท่านั้นที่จะยื่นคำขอต่อศาลได้ เจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิ (๑๒๘๘/๐๓ และ ๑๒๘๕/๔๐)

๗. กรรมการเจ้าหน้าที่ ม. ๓๓, ๓๘ และ ๔๑ (ดู ม. ๑๒๓ ว.สอง และ ๑๔๕ (๑) ถึง (๕) ประกอบ)

๘. การไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย ม. ๔๒ และ ๔๓ (ดู ม.๘๑/๓ ประกอบ)

ขั้นตอนที่ ๖: คำพิพากษาให้ล้มละลาย

๑. กรณีลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามข้อตกลงในการ
ประนอมหนี้ ม. ๖๐
๒. กรณีลูกหนี้ไม่ได้ขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายหรือ
การขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายไม่เป็นผลสำเร็จ
ม. ๖๑

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๐/๒๕๓๑

ม.๖๑ เป็นบทบังคับให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายทันที เมื่อได้ดำเนินคดีตามขั้นตอนของมาตราดังกล่าวครบถ้วน ส่วนปัญหาที่ ๓. ฎีกาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและคดีอยู่ระหว่างพิจารณาไม่กระทบกระเทือนถึงการที่ศ.ชั้นต้นจะดำเนินคดีล้มต่อไปตามขั้นตอนเพราะคดีล้มต้องกระทำโดยเร่งด่วนตามม. ๑๓ หากต่อมาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเปลี่ยนแปลงไป คำพิให้ล.ล้มก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย เพราะการล้มเริ่มต้นมีผลตั้งแต่วันที่ศ.มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตาม ม. ๖๒

- การเริ่มต้นของการล้มละลาย ม. ๖๒ เป็นเรื่องผลเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ห้ามมิผลให้สถานะบุคคลของลูกหนี้เปลี่ยนเป็นบุคคลล้มละลายตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไปด้วยไม่ (๓๖๓/๒๓ (ประชุมใหญ่))
- การควบคุมตัวและทรัพย์สินของลูกหนี้และการจำกัดสิทธิ (ม. ๖๔ ถึง ๖๗)

คำถาม สมัยที่ ๖๐

ศาลล้มมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายสุเทพเด็ดขาด นายสุเทพยื่นคำชี้แจงต่อจพท.ว่า นายสุเทพในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของนายเฉลิม ได้นำยึดที่ดินมีโฉนด ๑ แปลงของนายเฉลิม แต่นายฉลาดยื่นคำร้องขจัดทรัพย์อ้างว่าที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นของตน ขอให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึด ศาลในคดีแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าที่ดินเป็นของนายฉลาด จึงให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึดคดีอยู่ในระหว่างระยะเวลาขึ้นอุทธรณ์ ขอให้ จพท ยื่นอุทธรณ์ต่อไป จพท พิจารณายานหลักฐานแล้วเห็นชอบด้วยกับเหตุผลของศาล และมีคำสั่งไม่อุทธรณ์คดีร้องขจัดทรัพย์ดังกล่าว

ให้วินิจฉัยว่า การที่จพท มีคำสั่งไม่อุทธรณ์คดีร้องขจัดทรัพย์โดยไม่ได้ขอความเห็นชอบของที่ประชุมเจ้าหนี้เห็นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ สมัยที่ ๖๐

- คดีที่นายสุเทพนำยี่ดทรัพย์สินของนายเฉลิมลูกหนี้ตามคำฟ้องขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้และมีนายฉลาดร้องขัดทรัพย์ เช่นนี้ถือว่าเป็นคดีเกี่ยวกับทส.ของนายสุเทพซึ่งถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจึงอยู่ในอำนาจจพท.ตาม ม. ๒๒(๓) และ ๒๕ การที่จพท.จะอุทธรณ์คำสั่งศาลในคดีร้องขัดทรัพย์นั้นต่อไปหรือไม่ยอมเป็นอำนาจของจพท.อันที่จะดุลพินิจเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่กองทรัพย์สินของนายสุเทพลูกหนี้ กรณีหาใช่เป็นการสละสิทธิหรือการเริ่มต้นฟ้องคดีใหม่หรือถอนฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินในคดีล้มละลายที่จพท.จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบของที่ประชุมเจ้าหนี้ก่อนตาม ม. ๑๔๕(๓) และ (๔) ประกอบม. ๔๑